

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä esityispalveluista

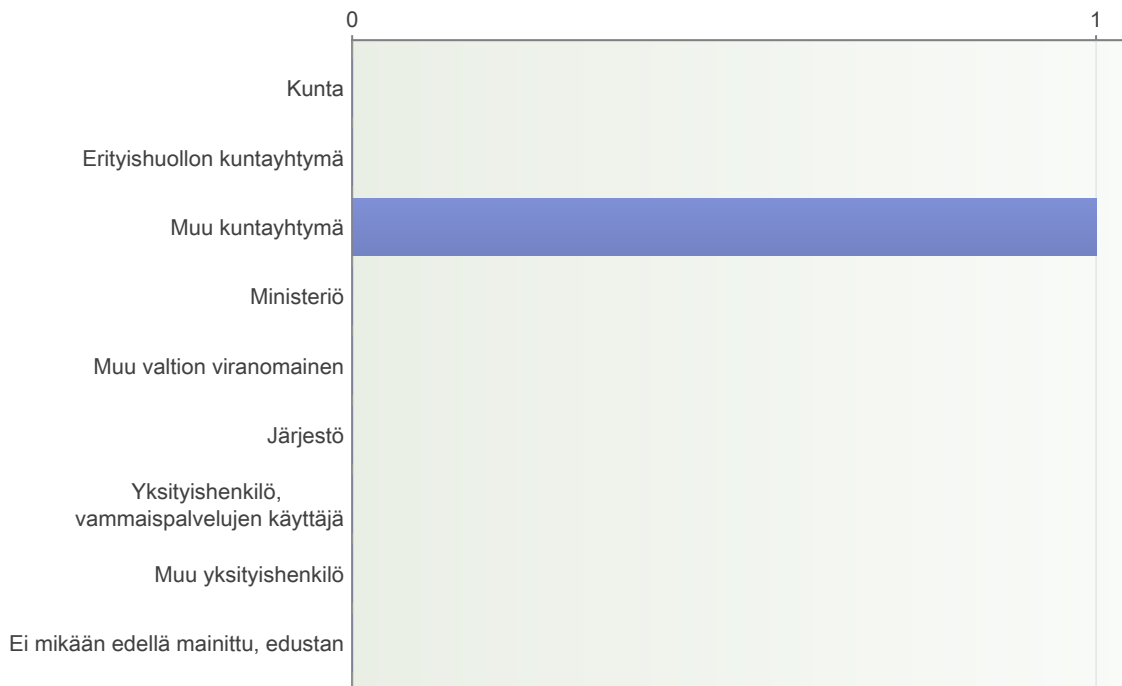
1. 1. Vastaajan taustatiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti	Organisaatio, jota vastaus edustaa	Mahdollinen tarkennus
Anni	Vanhala	anni.vanhala@pshp.fi	Pirkanmaan shp	

2. 2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 3. 1 §:ssä säädetään lain läpileikkaavista periaatteista. Kattaako säännös vammaispalveluille asetetut tavoitteet?

Vastaajien määrä: 1

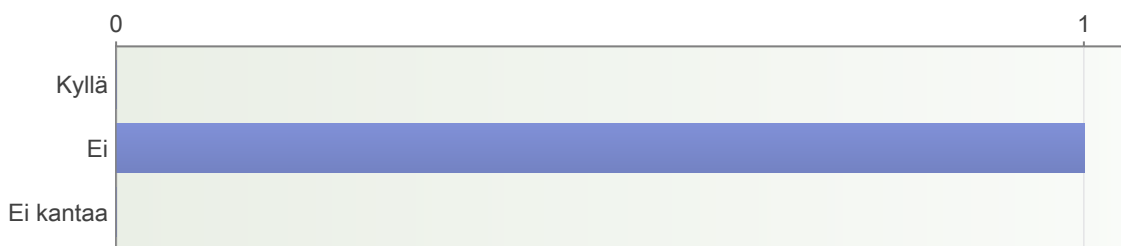
4. 4. Muita huomioita 1 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Lain tavoitteet ovat hyvät ja ne pohjautuvat laajalti kansainvälisiin sopimuksiin ja periaatteisiin, joihin Suomi on sitoutunut. Lähtökohtana on kokonaisnäkemys sairauden, vamman, sosiaalisten ja yhteiskunnallisten tekijöiden yhteyksistä. Erityisesti lainsäädännön edelläkävijyys uudenlaisen osallisuus ajattelun ja ymmärryksen vahvistamisessa palveluissa on lakiluonnoksessa merkille pantavaa. Henkilön yksilöllisiin tarpeisiin vastaava palvelujen integraatio ja aito asiakaslähtöisyys vaativat laajan monialaisen yhteistyön lisäksi palvelujärjestelmän vahvaa asiantuntemusta sekä palveluiden laadun kehittämistä lakiesityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

5. 5. Onko 2 §:n perusteella selvää, missä tilanteissa sovelletaan erityislakia?

Vastaajien määrä: 1

6. 6. 2 §:n 3 momentissa säädetään soveltamisalan rajauksesta.

Onko rajaus selkeä?

Vastaajien määrä: 1

7. Onko rajausta tarpeellinen?

Vastaajien määrä: 1

8. 7. Muita huomioita 2 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen soveltamisala laajenee nykyisestä. Lain tulkinta tuo nykyisiä väliinpuotoajaryhmiä esim. autismikirjon häiriön henkilöitä lain piiriin, mikä sinällään on hyvä asia. Samoin lainsäädännön kansalaisten eriarvoista kohtelua vähentävä mahdollisuus on se, että mielenterveysongelmien kanssa elävät henkilöt pääsisivät nyt helpommin avun, tuen ja ohjauksen piiriin, esim. mahdollisuus henkilökohtaiseen avustajan saamiseen psyykkisen sairauden aiheuttaman toimintakyvyn rajoitteen vuoksi. Esimerkiksi sosiaalityöntekijät tunnistavat asiakaskunnastaan henkilöitä, joiden kohdalla avun saaminen edesauttaisi osallisuutta yhteiskunnassa, esim. liikkumisen tuki heille, jotka eivät pysty käyttämään itsenäisesti joukkoliikennettä psyykkisen sairauden vuoksi.

Rajausongelmia voi tulla uusien asiakasryhmien toimintarajoitteiden tulkinnassa ja suhteessa ikääntyneisiin. Käytännön tilanteissa tulkinnan tekeminen siitä, onko kyseessä ikääntymiseen liittyvästä vai muusta toimintakyvyn muutoksesta vaatii perusteellista perehtymistä ja riittävän laajaa asiantuntemusta. Riskinä on, että ikääntyviä kehitysvammaisia henkilöitä rajataan lain ulkopuolelle. Vanhuspalvelulaisissa ikääntyneellä väestöllä tarkoitetaan vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaa väestöä. Joissakin erityistapauksissa kehitysvammaisen ikääntymisen mukanaan tuomat muutokset voivat alkaa ennen vanhuuseläkeikää. Tätä onkin avattu lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Pitäisikö 3 momentin pääasiassa sanan tilalla käyttää termiä ensisijaisesti?

Lainsäädäntöuudistuksen lähtökohtana on oletamus siitä, että julkiset menot eivät lisäänty. Tämä tuskin tulee toteutumaan huomioiden soveltamisalan laajeneminen. Kustannusvaikutusta on pyritty valmistelussa arvioimaan lähinnä valmennusta ja tukea koskevien palvelujen osalta, mutta uudet asiakasryhmät tulevat todennäköisesti kasvattamaan myös muiden palveluiden kustannuksia. Invalidivähennyksen poisto tulee mahdollistamaan tuen kohdentamisen palveluiden kehittämiseen, mikä on hyvä asia. Sosiaalihuoltolain ja erityislain mukaisten palveluiden jako on edelleen kustannusten hallinnan osalta merkittävä, esim. liikkumiseen liittyvien kustannusten kohdalla.

Eriarvoisuutta aiheuttava tekijä on myös asiakasmaksukäytäntöjen erilaisuus. Yhtäältä voidaan kysyä, olisiko mahdollista luopua ehkä itsessään eriarvoisuutta ylläpitävistä eronteosta ja laatia yksi "Palvelulaki", joka lähtee henkilön toimintakyvystä ja avutarpeesta. Tämä keskustelu ei ole uusi, tätä kohti ikään kuin mennään, mutta ei voida kuitenkaan täysin luopua vanhasta jaottelusta. Varsin usein annettuihin päätöksiin haetaan hallinto-oikeuden ratkaisuja siitä, minkä lain perusteella tietty palvelu annetaan tai evätään. Yksi "Palvelulaki" voisi vähentää myös tätä viranhaltijapäätösten muutoksenhaku tarvetta. Toisaalta erityislain kumoamisen kokemukset Norjasta ovat osoittaneet, että palvelut alkavatkin heikentyä ja tämän perusteella riittävän vahvaa

erityislainsäädäntöä tarvitaan.

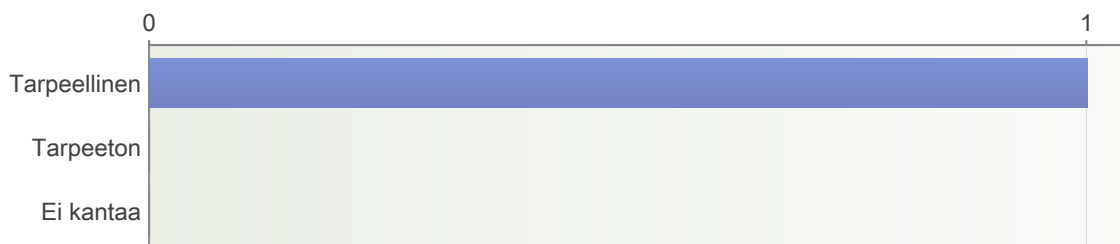
Lakiesityksessä jako vammaisiin ja vaikeavammaisiin jää pois. Käsitteenä vaikeavammaisuus löytyy vain perusteluteksteistä ja aiheen taustoituksessa, mutta uuteen lainsäädäntöön käsitettä ei nähtävästi enää tuotaisi.

Hyvin laadittavan asiakassuunnitelman merkitys korostuu, jotta tulkinnanvara itse päätöksenteossa vähenee.

9. 8. Arvioikaa momenttien tarpeellisuutta lain soveltamisen kannalta.

Palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen suunnittelu, toteuttaminen ja toteutumisen seuranta on tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, jäljempänä asiakaslaki) 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vammaisen henkilön ja hänen laillisen edustajansa taikka omaisen tai muun läheisen kanssa.

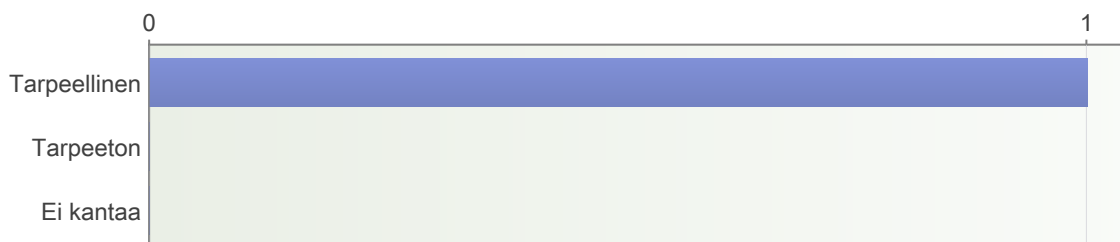
Vastaajien määrä: 1

10. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä.

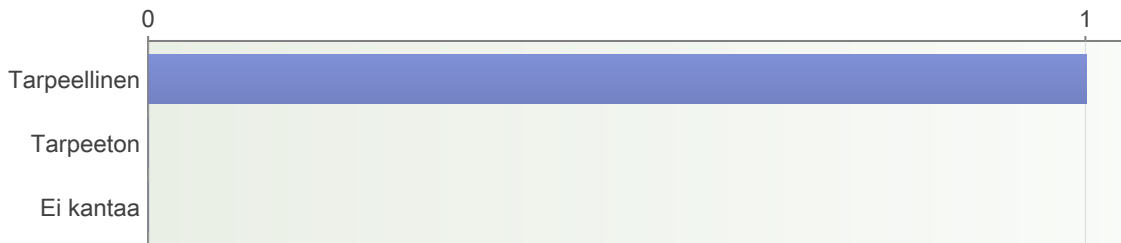
Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

11. Vammaisen henkilön osallistumista on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikointikeinoa ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteuttamisessa.

Vastaajien määrä: 1

12. Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisestä säädetään sosiaalihuoltolain 32 §:ssä. Lapselle ja nuorelle on järjestettävä riittävä apu ja tuki tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen.

Vastaajien määrä: 1

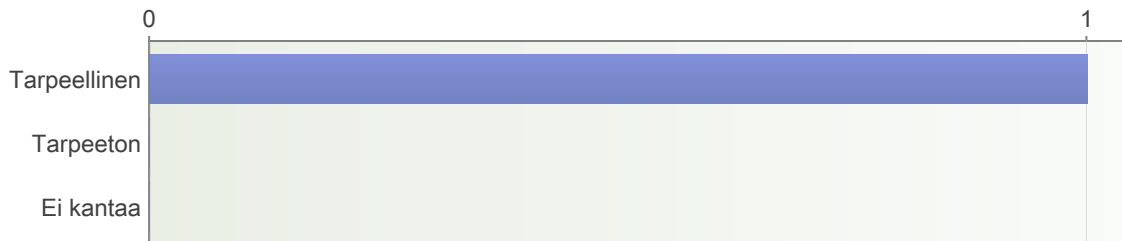
13. 9. Muita huomioita 4 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Sisältöä voidaan pitää tarpeettomana sillä perusteella, että sosiaalihuoltolaki on ensisijainen lainsäädäntö. Onko tarpeen toistaa kaikkia sosiaalihuoltolain oleellisia kohtia tässä laissa? Eikö tätä lakia tulisi tarkastella vasta sitten, kun sosiaalihuoltolain säädökset eivät riitä? Tällä hetkellä ongelmana on se, että vammaispalveluissa ratkaisut pyritään aina hakemaan ensin erityislainsäädännön kautta ja tavoitteena on päästä pois tästä toimintamallista. Toisaalta osallistuminen ja osallisuus yhteiskuntaan on tavoite, jonka sivuuttaminen em. sosiaalihuoltolain ensisijaisuuden perusteella erityislainsäädännöstä ei tunnu hyvältä ratkaisulta.
Vammaisten henkilöiden osalta lainsäädännössä on tarpeen korostaa erilaisten kommunikointikeinojen ja vuorovaikutuksen merkitystä osallisuuden toteutumisessa, kuten myös lasten ja nuorten mielipiteen selvittämisen tärkeyttä. Jotta asiakkaan osallisuus asiakassuunnitelman laatimisessa voi toteutua, erityisosaamisen ja asiantuntemuksen merkitys palveluissa tulee korostumaan entisestään.

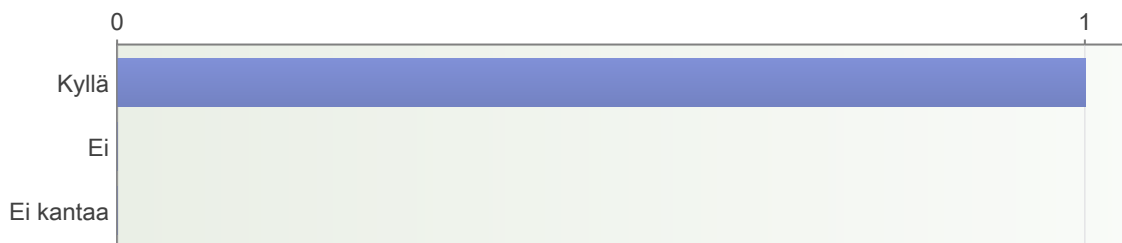
14. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä. Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

15. Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 ja 37 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

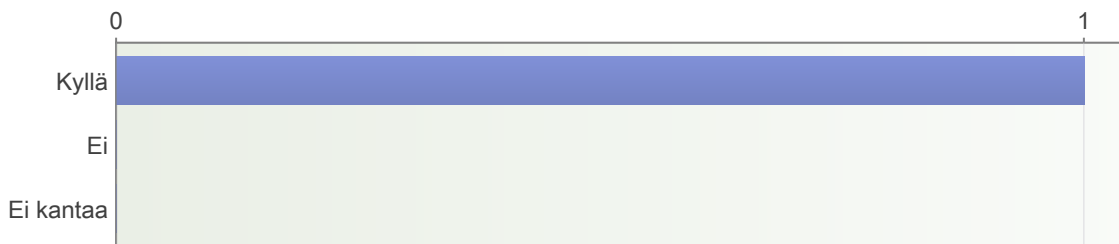
16. Asiakassuunnitelman tekemisestä ja omatyöntekijästä säädetään sosiaalihuoltolain 39 ja 42 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

17. Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman yhteydessä tehtävässä monialaisessa yhteistyössä ja palvelujen yhteensovittamisessa noudatetaan, mitä sosiaalihuoltolain 41 §:ssä säädetään.

Vastaajien määrä: 1

18. 11. Muita huomioita 5 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikka lähtökohtana on sosiaalihuoltolaki, on tarpeen, että yllämainitut kohdat huomioidaan lyhyesti ja niihin viitataan tässä laissa.

Huomioitakoon, että sosiaalihuoltolaissa oleva erityistä tukea tarvitsevan henkilön tulkinta on aiheuttanut epäselvyyttä.

Positiivista se, että tehtäisiin vain yksi asiakassuunnitelma, joka kattaisi sekä sosiaalihuoltolain että vammaispalvelulain palvelut.

19. 12. Arvioi seuraavia päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen liittyviä väittämiä.

Vastaajien määrä: 1

	Kyllä	Ei	Ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Päätöksentekoon liittyvä sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Päätösten toimeenpanon sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Palvelujen laadun määrittämisen ja arvioinnin sääntely on riittävä.	0	1	0	1	2
Lasten ja nuorten huomioon ottamisen sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Yhteensä	3	1	0	4	1,25

20. 13. Muita huomioita 6 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan velvollisuus tehdä päätös vammaisen henkilön ja tarvittaessa hänen perheensä eri lakeihin perustuvasta palvelukokonaisuudesta jää epäselväksi. Yksittäisistä palveluista tehdään yksilöpäätökset ja palvelukokonaisuus on määritelty asiakassuunnitelmassa ja tarvittaessa sosiaalihoitolain 39§: 3 momentin mukaisesti hallinnonalojen yhteisessä suunnitelmassa. Mihin tarvitaan päällekkäisiä päätöksiä? Korvaako tässä määritelty palvelukokonaisuuspäätös yksilölliset päätökset? Voiko tämän lain nojalla sosiaalityöntekijä tehdä muita hallinnonaloja velvoittavia päätöksiä?
Palveluita on järjestettävä ilman aiheetonta viivytystä ja usein esim. 3 kk:n odottaminen voi olla kohtuutonta. Miten määritellään kiireelliset tapaukset? Olisiko huomioitava myös ne maakuntiin kohdistuvat terveydenhuollon kustannukset, jotka kasvavat palveluiden järjestämisen odotusaikoina. Saadaanko päätöksentekoaikojen valvonnasta ja muista yllä olevista tarkennusta tulevassa asetuksessa?

21. 14. Täydentääkö säännös asianmukaisesti ehdotetussa laissa säädettyjä muita erityispalveluja?

Vastaajien määrä: 1

22. 15. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista valmennusta ja tukea koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihoitolain (1301/2014) tai muun lain säännöksiä? (Esim. sosiaalihoitolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta koskevaa säännöstä)?

Vastaajien määrä: 1

23. 16. Muita huomioita 8 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

-

Onko tässä määritelty valmennus ja tuki jotain oleellisesti enemmän, kuin mitä sosiaalihuoltolakiin kuuluvat sosiaaliohjaus ja sosiaalinen kuntoutus pitävät sisällään? Erikseen mainittuna elämän muutostilanteet, kommunikointi ja päätöksenteon tuki korostuvat, mutta samat vammaisia koskevat erityistarpeet voitaisiin ottaa huomioon myös sosiaalihuoltolakia sovellettaessa. Mitä eroa on sosiaalihuoltolain mukaiseen, esim. neuropsykiatrinen valmennus?

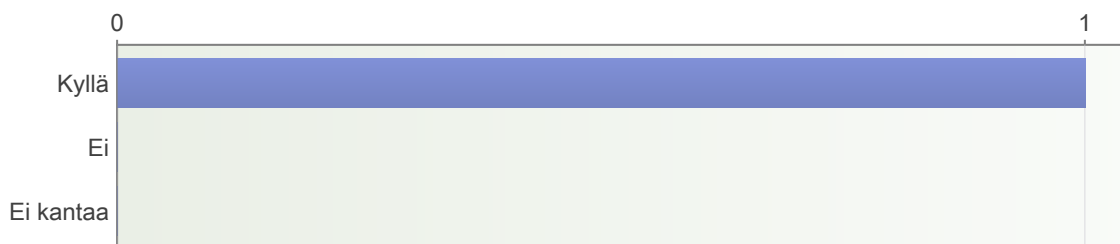
Tätä kohtaa laista on kaiketi mietitty enemmän kehitysvammaisen henkilön kuin muiden näkökulmasta.

Valmennus ja tuki perheelle ja läheiselle on tärkeä näkökulma, mutta niin haluttaessa sama asia voidaan toteuttaa myös sosiaalihuollon perhetyön pykälien puitteissa.

Välttämättä tarvittavan valmennuksen ja tuen määrittely voi olla haastavaa.

24. 17. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

25. 18. Huomioita 9 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisen avun säädös on yksi merkittävimmistä sosiaalihuoltolakia täydentävistä ja tähän erityslakiin kuuluvista elementeistä. Pääsääntöisesti nykykäytännön mukaista, mutta käytännön sovellusta uusien asiakasryhmien osalta tullaan hakemaan esim. psyykkisesti sairaiden tai kognitiivisista ongelmista kärsivien henkilöiden osalta. Miten rajaus omaishoidontukeen ja maksullisiin kodinhoitopalveluihin tulisi tehdä? Saadaanko tähän asetuksella jotain linjausta?

26. 19. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

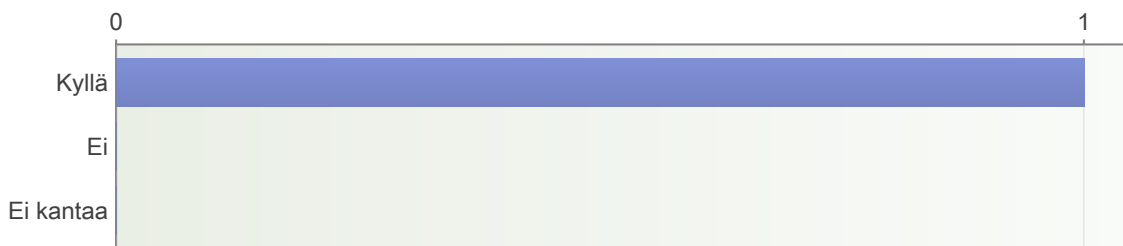

27. 20. Huomioita 10 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

28. 21. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

29. 22. Huomioita 11 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan neuvonta ja avustamisvastuu on hyvä asia. Asiakassuunnitelmaan tulisi kirjata, mikä maakunnan neuvova ja auttava taho on.

30. 23. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

31. 24. Huomioita 12 §:n sisältöön.

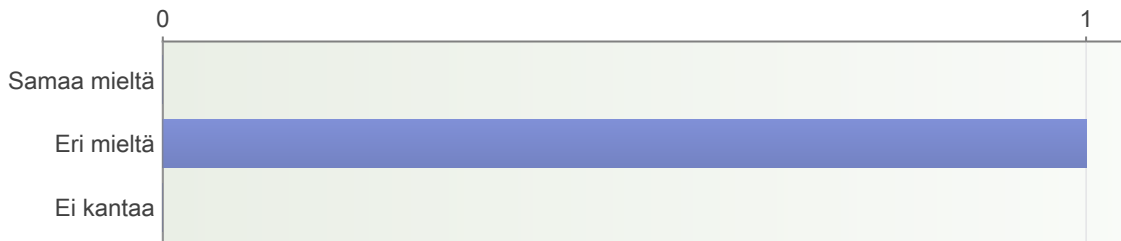
Vastaajien määrä: 1

- Pykälän 2. momentin turvaama palveluasuminen omaan kotiin on oleellinen erityislakiin kuuluva sosiaalihoitolain täydennys. Muilta osin se ei sisällä oleellisesti muuta, kuin mitä sosiaalihoiton asumispalveluita koskevat säädökset pitävät sisällään. Tämän pykälän 3. momentin asumisen tuki ja palvelut voidaan tarvittaessa turvata sosiaalihoitolain kautta tuettuna asumisena. Mutta maininta ja viittaus sosiaalihoitolakiin on syytä tuoda myös tähän lakiin selvytyden vuoksi. Kolmannen momentin viimeinen lause ”Asumisen tuki ja palvelut voidaan toteuttaa myös henkilön omaan kotiin” on sisällöltään ja merkitykseltään outo ja kaipaisi muokkaamista. Eivätkö kaikki asu omassa kodissaan, vaikka esim. asunnon omistaisi joku muu, kuin siinä asuva?

Asumispalvelujen kilpailutukset ovat pulmallisia henkilön osallisuuden näkökulmasta ja eettisesti tarkasteltuna. Kilpailuttaminen (hankintalaki): ”hankintayksikön on määritettävä sopimusten kesto ja muut ehdot siten, että sopimuksista ei muodostu kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia palvelun käyttäjille”. Esim. mielenterveyskuntoutujan kohdalla muutokset voivat olla todella pahasta, jos on tottunut tietyn asumisyksikön rutiiniin ja joutuukin kilpailutuksen myötä muuttamaan taas toisaalle. Miten lainsäädännöllä voitaisiin käytännössä ehkäistä kilpailutuksen vuoksi syntyvien vahingollisten tilanteiden syntymistä?

32. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä ehdotetun lain mukaisena palveluna.

Vastaajien määrä: 1

33. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä lastensuojelulain mukaisena avohuollon sijoituksena ilman huostaanottoa.

Vastaajien määrä: 1

34. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä sekä ehdotetussa laissa että lastensuojelulaissa siten, että ehdotettu laki on ensisijainen.

Vastaajien määrä: 1

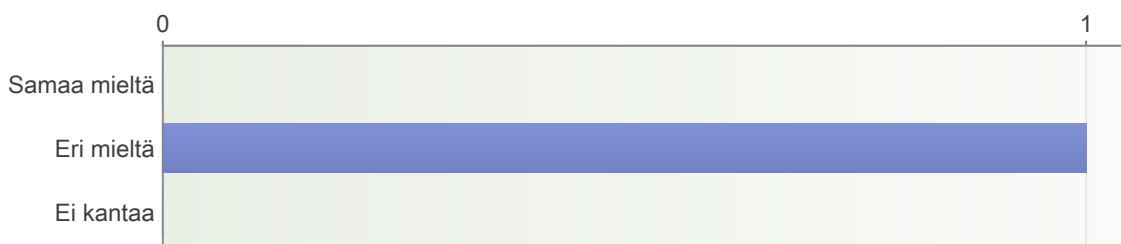
35. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi tehtävä ilman huostaanottoa avohuollon sijoituksena myös pidemmäksi aikaa.

Vastaajien määrä: 1

36. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi aina tehtävä lastensuojelulain periaatteiden ja säännösten mukaisesti.

Vastaajien määrä: 1

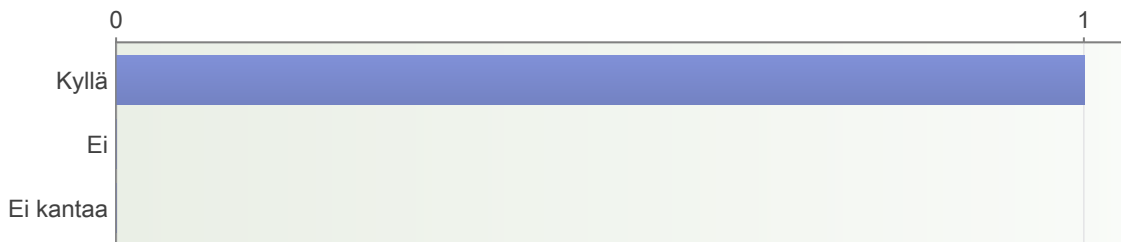
37. 26. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin liittyen tilanteisiin, joissa lapsi asuu erossa vanhemmistaan tai huoltajistaan?

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa määritelty seitsemän asiakkaan yksikkö on erityislapsille liian suuri, jos yksiköllä tarkoitetaan ryhmäkokoja. Yksikön määrittelyä tulisi tarkentaa.

38. 27. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

39. 28. Huomioita 14 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Kohta: Välttämättä tarvitsee – eikö riitä, että tarvitsee? Tulkinnanvaraisuus.
On tärkeää, että vamman vuoksi tehtävien muutostöiden kustannusten arviota tehdään jo suunnitteluvaiheessa. Saattaa olla tarpeellista ja järkevää teetättää vamman vuoksi tarvittavien muutostöiden lisäksi myös muita muutostöitä, näiden erottaminen toisistaan.

40. 29. Onko lyhytaikainen huolenpito tarpeellinen palvelu?

Vastaajien määrä: 1

41. 30. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista lyhytaikaista huolenpitoa koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) säännöksiä (esim. SHL:n 19 §:n mukaista kotipalvelua koskevaa säännöstä) tai omaishoidon tuesta annettua lakia?

Vastaajien määrä: 1

42. 31. Huomioita 15 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Lyhytaikainen huolenpito, tätä ei ole aikaisemmin ollut ja on tarpeellinen ja selkeä lisäys.

43. 32. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

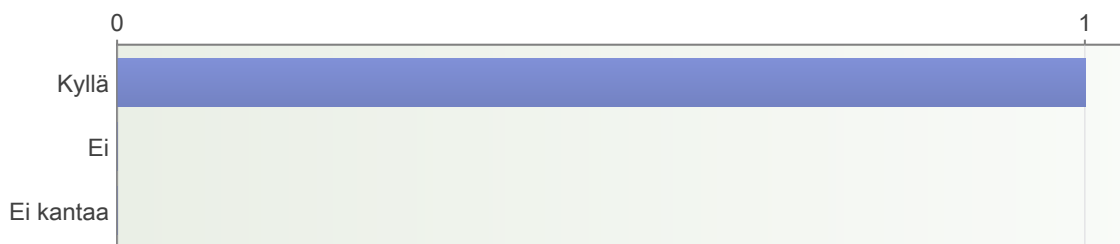
44. 33. Huomioita 16 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Tämä pykälä rajaa osan nykyisestä kehitysvammalain perusteella järjestetystä päiväaikaisesta toiminnasta ulkopuolelle. Koska tällä hetkellä ei ole tarkempaa tietoa tulevasta työelämäosallisuutta koskevasta lainsäädäntöuudistuksesta, jää osa nykyisistä palveluista epävarmuuden tilaan.

45. 34. Turvaako säännös vammaisen henkilön liikkumisen?

Vastaajien määrä: 1

46. 35. Muita huomioita 17 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Päiväaikaisen toiminnan matkat sisältyvät jo edelliseen pykälään.

Tulkinnanvaraisuus 2. mom., rivi 3: "välttämätöntä". Eikö riitä, että tarvitsee?

47. 36. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

48. 37. Huomioita 18 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisen avun lisäksi liikkumisen tuen palvelut ovat toinen keskeisin sosiaalihuoltolakia täydentävä elementti, joka kuuluu määritellä nimenomaan tässä erityislaissa. Tämän pykälän sisältöä sovelletaan kirjavasti eri kunnissa. Olisiko tarpeen täsmentää lähikunta-käsitettä? Vrt. maantieteelliset erot kuntien laajuudessa. Olisiko kuljetuspalveluiden osalta mahdollista tuoda säädökseen ja taustalla oleviin perusteluihin linjausta sosiaalisesta osallistumisesta ja tavanomaiseen elämään kuuluvasta toiminnasta?

49. 38. Huomioita 19 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Tässä kohdassa on linjattu iso kokonaisuus. Tuleeko asetuksessa tarkempi linjaus? Oltava selkeästi määrittelyt suhteessa harkinnanvaraiseen toimeentulotukeen ja Kelan erityishoitotukeen. Perusteluteksteissä puhuttiin maakunnan hankkimista autoista, jotka olisivat vammaisten henkilöiden käytössä. Tämä vähentäisi kuljetuspalvelun käyttöä. Ajatuksena kuulostaa aika utopistiselta.

50. 39. Huomioita 3 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

51. 40. Huomioita 4 luvun säännöksiin.

Vastaajien määrä: 1

- Siirtymäsäännösten tulee olla riittävän selkeät ja siirtymälle tulee turvata aikaa. Siirtymä tulee olemaan haasteellinen, koska se tapahtuu samaan aikaan uusien maakuntien valmistelun ja käynnistymisen kanssa. Jos vanhan lain perusteella myönnetyt palvelut ovat voimassa voimassaoloajan tai kunnes henkilön palvelutarve määritellään uudelleen, tulee tasavertaisen kohtelun näkökulmasta määritellä kohtuullinen aika, minkä saman maakunnan alueella voi kuntalaisten etuudet olla eri lainsäädännön mukaan myönnettynä.

52. 41. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin lakiesitykseen liittyen?

Vastaajien määrä: 1

- Kehitysvammaisia koskevassa erityishuoltolaissa määritelty monialaisuus, kasvatuksellinen, sosiaalinen ja lääketieteellinen lähestymistapa, on ollut lain ehdoton vahvuus asiakaskunnan laaja-alaiset avuntarpeet huomioon ottaen. Uudessa vammaispalvelulain ja erityishuoltolain yhdistävässä lakiluonnoksessa monialaisuus ei tule yhtä selkeästi esille.

Vammaispalvelulain uudistusta on valmistelu useita vuosia. Viimeksi kuluneen vuoden aikana sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuuden näkymät ovat merkittävästi muuttuneet. Samaan aikaan valmistellaan muita isoja lainsäädäntöhankkeita, joihin myös tässä laki luonnoksessa usein viitataan. Tällä hetkellä on paljon avoimena olevia kysymyksiä ja on vaikea hahmottaa, miten tämä laki tulee varmistamaan vammaisten tarvitsemien palvelujen viimesijaisen varmistamisen. Erityisesti kuntoutus- sekä työelämäosallisuutta koskevien lainsäädäntöjen uudistukset ovat kesken, eikä tässä lakiluonnoksessa näitä vammaispalveluihin sisältyviä tärkeitä palvelukokonaisuuksia sivuta millään tavalla. Nämä palvelukokonaisuudet jäävät ikään kuin roikkumaan ilmaan ja joudutaan luottamaan siihen, että vammaisten erityistarpeet tulevat näiltä osin riittävästi turvattua muussa lainsäädännössä. Mm. työhön valmennus on kehitysvammapalveluissa tärkeä työelämäosallisuutta edistävä erityispalvelu, mitä ei selkeästi löydy sosiaalihuoltolaistakaan. Myöskään kuntoutuksen osalta pelkkä lääkinnällinen sekä Kelan myöntämä kuntoutus ei pidä sisällään kaikkea sitä monialaista kuntoutustoimintaa, mitä erityishuoltolain perusteella tällä hetkellä toteutetaan.

Sote- uudistuksen mukanaan tuoma palveluiden markkinaehtoistuminen edellyttäisi viimesijaiselta lainsäädännöltä veloitetta viime vuosina paljon esillä olleiden kilpailutuksen mukanaan tuomien haittojen minimoimiseen. Vai ajatellaanko sosiaalihuoltolain 38§:n 3 momentin riittävästi poistavan näitä epäkohtia? ”Henkilöille, joiden tuen tarve on pysyvä tai pitkäaikainen, tuki on pyrittävä järjestämään siten, että turvataan

palvelujen jatkuvuus, ellei palvelujen muuttaminen ole asiakkaan edun mukaista.”

Sisällöllisesti lakiluonnos on lähellä sosiaalihoitolakia ikään kuin alleviivaten tiettyjä vammaisten erityistarpeita. On vaikea hahmottaa sitä, mistä toinen laki alkaa ja toinen loppuu. Tuleeko tämä erityislaki jossain vaiheessa tarpeettomana poistumaan? Erityislain kumoamisen kokemukset Norjasta ovat osoittaneet palveluiden alkaneen heikentyä ja tämän kokemuksen perusteella viestinä on ollut riittävän vahvan erityislain tarve. Henkilökohtaista apua ja liikkumisen tukea koskevien täydennysten lisääminen sosiaalihoitolakiin sekä sosiaalihoitolain riittävän hyvin vammaisten erityistarpeet huomioiva soveltaminen, voisivat pääosin riittää tässä lakiluonnoksessa esiin tuotujen elementtien täyttymiseen. Erityislain viimesijaista ns. perälautta ominaisuutta tästä luonnoksesta ei selkeästi löydy. Mitä lakia sitten sovelletaan, jos tässä lakiluonnoksessa määritelty erilainen itsenäisen suoriutumisen ja asumisen tuki ei riitä?